

RAZVIJANJE POZITIVNEGA ODNOSA DO ŽIVALI / Katarina Kotnik, prof. def. / Tretja osnovna šola Slovenj Gradec

Pozitiven odnos odraslih do narave in živali prinaša tudi pozitivnejši odnos otrok do živali in narave. Kadarkoli razmišljamo o sebi in svetu, ki nas obdaja, se zavemo, da ne živimo sami, čeprav se prepogosto obnašamo tako, kot da smo sami, čeprav se zavedamo in vemo, da z nami na Zemlji sobivajo tudi druga živa bitja. Svet je v resnici zelo bogat; bogat je v svoji biotski raznolikosti, in ko dobro pomislimo, smo z vsem, kar nas na Zemlji obdaja, tesno povezani. Človek je v enaki meri individualno in socialno bitje, ki je v času svojega življenja v stiku tudi z živim svetom, ki nas obdaja. Življenje ljudi je že od nekdaj tesno povezano z živalmi. Našim prednikom so živali od nekdaj predstavljale vir preživetja, najprej so jih lovili za prehrano, pozneje udomačevali in jih začeli uporabljati za pomoč pri delu. Človek je že zgodaj vzpostavil prijateljski odnos z udomačenim volkom. Z razvojem kmetijstva v Egiptu se je začelo tudi udomačevanje mačke, saj so jih imeli zato, da so preganjale škodljivce. Prijateljski odnos med človekom in živaljo je bil ponazorjen že na zgodnjih egipčanskih slikah s psi in mačkami. Pozneje so ugotovili, da je lahko žival tudi prijatelj in družabnik človeka (Marinšek in Tušek 2007, 7–8).

Pri učencih s specifičnimi učnimi težavami opažam, da jim za razvijanje njihovih šibkih področij in zakorekcijo primanjkljajev pogosto primanjkuje motivacije za delo. Zato pri svojem specialno-pedagoškem delu uporabljam različne metode dela ter vsebino prilagajam tudi interesom in željam učencev. Učenci se radi pogovarjajo o živalih in odnosu ljudi do živali. Nemalo osnovnošolskih otrok ima tudi neposreden stik z živalmi, saj jih imajo doma bodisi kot ljubljence bodisi kot vir prehrane. V letošnjem šolskem letu se veliko pogovarjamo o tem, da ljudje skrbimo tako za hišne živali oz. hišne ljubljence kot tudi za gozdne živali, ki so več pozornosti deležne pozimi. Nekatero učno ure sem prilagodila tako, da smo lahko govorili, brali, poslušali ali pisali o gozdnih živalih in hišnih ljubljencih. Tako smo na temo Živali v našem življenju razvijali bralno pismenost ter ustno in pisno izražanje. Učenci so s pomočjo knjig, pravlji, interneta in splošnega znanja oblikovali miselne vzorce, sestavljali različna besedila, opise živali in se o njih spontano pogovarjali. Ker sem takšen način dela izbrala v zimskih mesecih, smo večjo pozornost namenili opazovanju živali v zimskem času.

OTROCI IN SKRB ZA ŽIVALI POZIMI

Za večino živali je zima velika preizkušnja. Preživijo jo na različne načine: živali lahko v zimskem času ostanejo dejavne ali dremljejo, nekatere globoko zaspijo, živali z nestalno telesno temperaturo otrpnejo v prezimovališčih.

Številne fiziološke spremembe povzročijo znižanje telesne temperature živali in preživetje zime s telesno zalogo maščevja. Zalogo podkožne tolšče za prezimovanje si živali naberejo poleti in jeseni, ko je hrane v izobilju. Živali, ki zimo predremljejo, se navadno prebudijo enkrat v dveh tednih in ostanejo budne dan ali dva. Pogosteje se prebujejo v drugi polovici zime (vir 1). Med pogovorom z učenci je nastal miselni vzorec (fotografija priložena).

S pomočjo metode *možganske nevihte* (»brainstorming«) smo najprej ugotovili, kakšen je odnos otrok do živali, kako vidijo vlogo živali v človekovem življenju ter koliko učenci že vedo o skrbi za živali. Največjo zaskrbljenost so pokazali za živali pozimi, saj vedo, da sta mrz in sneg za živali nevarna. Vsi imajo radi živali, radi jih božajo, se z njimi igrajo in jih hranijo. Učenci tudi razumejo, da pozimi za živali skrbijo lovci in poznajo njihovo delo, sami pa pozimi hranijo predvsem ptice, za katere so pred hišami postavili ptičje hišice.

Pri nekaterih učnih urah sem poskušala prilagoditi pouk tako, da sem kot rdečo nit ure izbrala temo živali v naravi. Učencem s težavami pri branju in pri razumevanju prebranega sem izdelala bralne kartončke (vir 1), ki so bili prilagojeni njihovim bralnim sposobnostim. Izdelala sem didaktično igro (glej fotografijo št. 1), pri kateri so učenci odgovarjali na vprašanja o živalih, pravilni odgovori pa so jim tako skrajšali pot do cilja. Tako so namalo

drugačen način hkrati vadili branje in poglobljali znanje o življenju gozdnih živali pozimi (glej fotografijo št. 2). Vsako uro smo spoznali eno žival tako, da so samostojno prebrali opis izbrane živali, ter ob tem na prijeten in njim prijazen in nevsiljiv način spoznali, katere živali zimo prespijo in katere živali zimo predremajo, hkrati pa so pridobivali večino tehnik branja in si krepili besedni zaklad.

Z mlajšimi učenci smo brali tudi krajše zgodbe, v katerih nastopajo različne gozdne živali. Skupaj smo predelali knjige in pravljice, nekaj so jih prebrali sami, druge so poslušali kot zvočne knjige. Najzanimivejše so jim bile pravljice *Volk in sedem kozličkov*, *Rdeča kapica*, *Trije prašički*, *Ježek Spilec* in *Veveričja zabava*. Po prebrani ali poslušani knjigi smo sestavljali povedi v pravilno zaporedje in tako krepili bralno razumevanje.

Ker pa gozdnih živali ne moremo ljubkovati, se jih dotikati ali se z njimi sprehajati, smo našim učnim kartončkom z gozdnimi živalmi hitro dodali še kartončke in daljša besedila, v katerih so učenci lahko brali o hišnih ljubljencih. Kar nekaj je bilo člankov iz revije *Moj pes* in elektronskih knjig o vzgoji živali. V veliko pomoč jim je bil tudi internet oz. splet.

Že Marinšek in Tušek sta ugotavljala, da se otroci radi družijo z živalmi, saj jim dajejo občutek varnosti, nežnosti in zaželenosti. Ob njih si krajšajo čas, kadar se počutijo osamljene, lahko jim

potožijo, saj vedo, da jim žival ne bo nikoli oporekala ali jih oštela. Otroci tako na glas spregovorijo o svojih čustvih, kar ugodno vpliva na njihov čustveni razvoj. Raziskovalci so ugotovili, da imajo otroci, ki imajo doma živali, večjo sposobnost vživljanja v čustva drugih (empatija). Ko odrastejo, bolje razumejo ljudi, njihova občutja in reakcije ter se nanje ustrezneje odzivajo. Čeprav živali ne govorijo, je zanimivo, da v stavkih prej spregovorijo otroci, ki imajo doma živali, kot pa otroci, ki so malo v stiku z živalmi. Poleg tega imajo otroci, ki so v stiku z živalmi, obširnejši besednjak (Marinšek in Tušek 2007, 12–13).

Otrok se lahko ob živali nauči tudi odgovornosti in skrbi za druge. Zaveda se, da žival ni igrača, ki jo lahko zavrže, temveč živo bitje, ki prav tako potrebuje pozornost in toplino kot on sam. Otroka lahko zadolžite, da žival pelje na sprehod, jo nahrani, skrtači,

skopa ipd. Nauči se tudi discipline – ve, da živali ne sme vleči za rep, smrček, ušesa oziroma v njeni bližini kričati, po njej skakati ipd. Vzporedno z otrokom se marsičesa nauči tudi žival – ve, da na otroka ne sme renčati oziroma po njem skakati (vir 2).

Učenci so pogosto izpostavljali hišne ljubljence, ki jih imajo doma, tiste, ki jih vidijo pri sosedih, ali pa tiste, ki si jih želijo nekoč imeti in jih trenutno zaradi različnih okoliščin nimajo. Dobro poznajo psa, muco, papige, ribe in hrčke. Povedali so, da imajo hišnega ljubljence, za katerega pa večinoma skrbijo starši.

Ker je živali veliko in njihova vloga v naših življenjih zelo različna, smo se skupaj z učenci odločili, da bomo več časa namenili psom, k tej odločitvi pa je seveda pripomoglo tudi branje knjige *Ime mi je Vuf*, kjer so v zabavni zgodbi spoznali psa kot hišnega

ljubljenčka. Ob branju različnih internetnih člankov in knjig smo tako ugotavljali, kakšno vlogo lahko imajo psi v našem življenju.

PES – HIŠNI LJUBLJENČEK in POMOČNIK

Starejši učenci večinoma obvladajo računalniške veščine, zato so brez težav poiskali, kako skrbimo za pse ter kakšne vloge lahko prevzamejo v našem okolju. Tako smo hitro našli več vlog, ki jih pes lahko prevzame v življenju ljudi. Psi nam bogatijo življenje, izboljšajo in popestrijo vsakdan.

Star ljudski pregovor pravi, da je pes človekov najboljši prijatelj. Pes je družabno bitje, ima rad ljudi, je radoveden in vedno vesel tistih, ki ga imajo radi. Imeti psa pa pomeni imeti tudi veliko odgovornost, kajti pes je pogosto enakovreden član družine (vir 3).

Skrb za psa je velika in zahteva od vseh družinskih članov svoj prispevek. Učenci so ob bralnem razumevanju različnih prispevkov, internetnih člankov ter na podlagi lastnih izkušenj in znanj oblikovali različne miselne vzorce in plakate, kako skrbimo za pse, kadar jih imamo za hišne ljubljence.

Skrb za psa (kako skrbimo za psa po mnenju učencev):

- pes more biti oštevilčen;
- redno cepljenje, pregledi pri veterinarju;
- vsakodnevni daljši sprehodi večkrat dnevno;
- če psa sprehajamo v naselju, za njim pobiramo pasje iztrebke in jih odvržemo v temu namenjen smetnjake;
- redno negovanje (česanje, kopanje);
- v zimskem času pranje tačk po sprehodih;
- imeti mora ustrezen prostor za bivanje (v hiši ali pesjak);
- če je pes v hiši, ga pozimi zunaj zaščitimo s primerno obleko;
- pravilna prehrana (prehrana za pse, ne ljudi);
- v avtu morajo biti ustrezno zavarovani;
- redno odstranjevanje klopov;
- uporaba nagobčnika, če je pes nevaren;
- pred petardami in pokanjem ga zaščitimo;
- vsak dan se moramo z njim pogovarjati;
- pes mora biti šolan, skupaj z lastnikom obiskuje program pasje šole.

Nekatere učence je strah neznanih psov, spet drugi bi vsakega psa božali in ljubkovali. Pogovorili in seznanili smo se s tem, da obstaja določen »protokol« pri spoznavanju neznanih psov. Preden pobožamo neznanega psa, ki ima lastnika, moramo vedno najprej vprašati lastnika, ali bo pes to dovolil. Prvi stik med psom in človekom naj napravi pes. Človek mu ponudi roko v ovohavanje in iz pasjega odziva je nato razvidno, ali je varno nadaljevati (vir 4). Neznanih psov, ki ob sebi nimajo lastnika, se ne dotikamo oz. jih ne nagovarjamo.

RAZLIČNE VLOGE PSOV V NAŠEM ŽIVLJENJU

Z učenci smo v zimskem času spoznavali različne vloge, ki jih lahko imajo psi v našem življenju. Nekatere vloge psov so bile otrokom dobro znane, druge so šele spoznali. Glede na odziv so se učencem vse vloge psov v našem okolju zdele pomembne in zanimive. V nadaljevanju so predstavljene vloge psov, o katerih smo se pri učnih urah z učenci posebej pogovarjali.

Pes kot vodnik slepih in slabovidnih
Med nami živijo posamezniki, katerim psi pomenijo veliko več kot zgolj popestritev življenja. Ti ljudje so skrbniki psov vodnikov in njihovi kužki jim dobesedno razsvetlujejo temo ali barvajo

dnevno sivino. Psi vodniki slepih so posebna kategorija psov (vir 5).

Pes vodnik je potrpežljiv: kadar mu stopite na tačko, se vanj zaletite, se ne vznemiri, ne popade, je umirjen, zanesljiv pri odlaganju, doma in na delovnem mestu počiva, hrane se dotakne, kadar mu je dovoljeno, prilagodljiv, ne vznemirjajo ga drugi psi, muce, konji in preostale živali. Pes vodnik je hkrati vodljiv (poslušen, zanesljivo se odziva na povelja) in je vodja (če je navarnost za slepega prevelika, povelja ne upošteva). Seveda mora biti pes vodnik v izredni psihični in fizični kondiciji ter zdrav, lahko bi mu rekli tudi popolnost na štirih tačkah (vir 5). Vsak pes ne more biti pes vodnik, pri

izbiri je pomembna genetika, predvsem pa sta ključna tudi načrtno delo in vzgoja psa.

Policijski psi

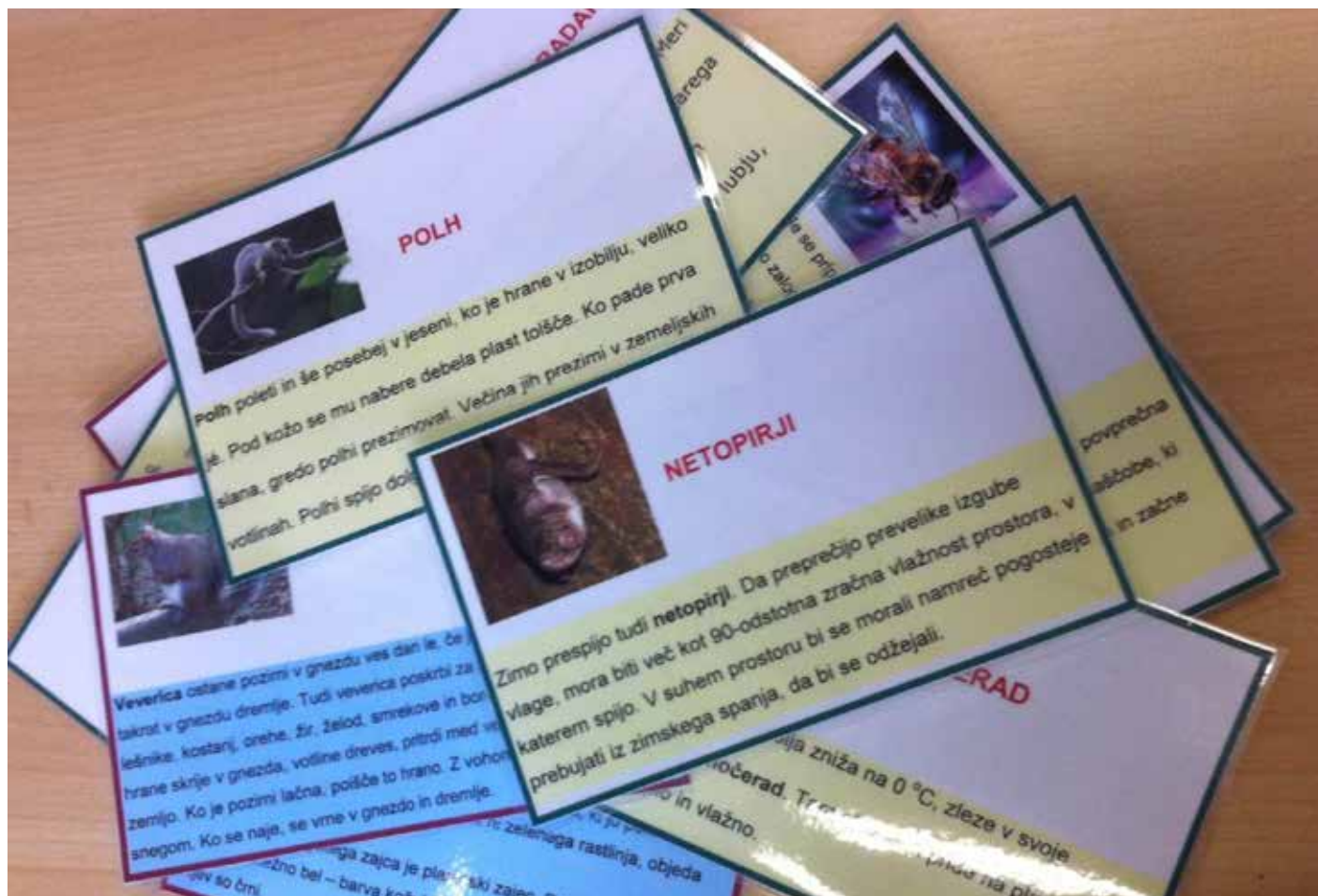
Policijski psi opravljajo svoje delo skupaj s svojim vodnikom. Pse za splošno uporabo uporabljajo za sledenje in lovljenje kriminalcev ter za preiskave okolja. Pse za specialistično uporabo uporabljajo za iskanje mamil, eksploziva ter za hišne preiskave, preiskave gospodarskih objektov in za preiskave vozil na mejnih prehodih (vir 6).

Reševalni psi

Reševalni psi rešujejo življenja izgubljenim osebam ter zasutim pod ruševinami ali pod snegom. Pes reševalec je lahko skoraj vsak ne glede na pasmo ali rodovnik. Zaradi specifičnosti terenov so priporočljivi srednje veliki in veliki psi. Reševalni psi ne smejo biti plašni, morajo biti poslušni, igrivi, radovedni in neagresivni. Seveda pa ekipo sestavlja tudi vedno dva – pes in njegov vodnik. Brezpogojna ljubezen in zaupanje med vodnikom in psom omogočata nastanek odlične reševalne ekipe (vir 7).

Terapevtski psi

Specialni in rehabilitacijski pedagogi v okviru svojega dela uporabljamo različne metode in oblike dela, ki jih prilagodimo posameznemu otroku in njegovim šibkim področjem. Učenci s specifičnimi učnimi težavami imajo poleg primarne motnje vse pogostejše tudi težave sekundarnega značaja. Med šolanjem se najpogostejše tako pojavijo vedenjske težave, nizka samopodoba in slabša motivacija za delo, zato pri obravnavah pogosto uporabimo tiste metode in oblike dela, ki pri učencu

in so vključeni v različna prostovoljna društva.

Učenci so v zimskih mesecih spoznava-
li življenje živali pozimi in hkrati razvi-
jali pozitiven odnos do živali na njim
prijazen način. Za razvijanje osnovnih
komunikacijskih spretnosti so tako
uporabljali učne kartončke, didaktične
pripomočke, različne revije, knjige in
računalnik z internetno povezavo. Ob
pripovedovanju o živalih so se učenci
sprostili, izboljšali so odnos do živali,
in kar je resnično najpomembnejše,
krepili so pozitivno samopodobo ter
izboljšali odnos do branja in pisnega
izražanja. Učenci so bili najbolj nav-
dušeni nad zamislijo terapevtskega
psa kot pomoč pri odpravljanju učnih
težav. Skoraj vsi bi takšnega psa radi
imeli s seboj ob šolski klopi.

Takšen način dela jim je bil všeč, za-
gotovo bomo nadaljevali in nadgraje-
vali svoje znanje o skrbi za živali tudi
v preostalih letnih časih. Učenci so
že določili naslednjo temo. V toplej-
ših mesecih bomo spoznavaali, kako

se skrbi za konje, kakšne vrste konj
poznamo in kakšna je vloga konj v
našem življenju.

Literatura

- Marinšek Maksimilijana in Tušek Maks
(2007) *Človek – žival: Zdrava naveza*.
Maribor. Založba Pivec.
- Čarman Jana *Vključevanje terapevtskega
psa v pedagoški proces na osnovni šoli*.
Dostopno na: [http://193.2.241.183/
spletna/images/stories/sonja_strgar/
projekti/clanek1.pdf](http://193.2.241.183/spletna/images/stories/sonja_strgar/projekti/clanek1.pdf), 14. 2. 2015.
- Kanalec Tjaša in Miklavič Ivančič Mojca
(2013) *Terapevtski psi pomagajo učen-
cem pri premagovanju njihovih učnih
težav*. Dostopno na [https://www.goo-
gle.si/search?q=Terapevtski+psi+pom
agajo+u%C4%8Dencem+pri+premag
ovanju+njihovih+u%C4%8Dnih+te%
C5%BEav&ie=utf-8&oe=utf-8&gws_
rd=cr&ei=ToQQVZu5ClbnaOLXgKAL](https://www.google.si/search?q=Terapevtski+psi+pom+agajo+u%C4%8Dencem+pri+premag+ovanju+njihovih+u%C4%8Dnih+te%C5%BEav&ie=utf-8&oe=utf-8&gws_rd=cr&ei=ToQQVZu5ClbnaOLXgKAL),
15. 3. 2015.

Viri

- Vir 1: *Živali pozimi* (Povzeto po učbeni-
ku Rudi Ocepek idr., Spoznavajmo
naravo 4; Jurij Lučovnik, Razvojni

nauk; fotografije Igor Modic in
www.wikipedia.org). Dostopno
na [http://vedez.dzs.si/dokumenti/
dokument.asp?id=856](http://vedez.dzs.si/dokumenti/dokument.asp?id=856), 15. 12. 2014.

Vir 2: Vesna Nagode (2013). *Domače
živali in otroci*. Dostopno na [http://
www.domzamlade.si/prijetno-biva-
nje-in-varnost-doma/domace-zivali-
in-otroci/](http://www.domzamlade.si/prijetno-biva-nje-in-varnost-doma/domace-zivali-in-otroci/), 28. 2. 2015.

Vir 3: [http://www.slo-canis.net/domov.
html](http://www.slo-canis.net/domov.html), 1. 3. 2015.

Vir 4: Mitja Šedlbauer, *Pes in otroci*.
Dostopno na: [http://www.pesmoj-
prijatelj.si/clanek/pesotroci](http://www.pesmoj-prijatelj.si/clanek/pesotroci), 15. 2.
2015.

Vir 5: *O psih vodnikovih*. Dostopno na:
[http://www.psipomocniki.org/in-
dex.php?Itemid=1&catid=1%3Ainfo
&id=3%3Ao-projektu&option=com_
content&view=article](http://www.psipomocniki.org/index.php?Itemid=1&catid=1%3Ainfo&id=3%3Ao-projektu&option=com_content&view=article), 4. 3. 2015

Vir 6: Barbara Lončarek, Špela Ocvirk:
Policijski psi. Dostopno na: [http://
www2.arnes.si/~oscefk1s/0809/
tacka/8.pdf](http://www2.arnes.si/~oscefk1s/0809/tacka/8.pdf), 15. 2. 2015

Vir 7: [http://www.rescuedog-burja.
com/burja/89-psi-reevalci](http://www.rescuedog-burja.com/burja/89-psi-reevalci), 1. 2.
2015